

Ramstad i 1958. Familien Tiller bodde i 2. etasje til høyre ved pilene. Til venstre for huset ligger stabburet hvor Nøkken-sangerne avsluttet øvelsene. Gården i forgrunnen til venstre er Åsheim.

Utsnitt av foto tatt av Telemark flyselskap. Foto fra www.flyfotarkivet.no

Mannskoret Nøkken - «Et stort pluss for bygda»

Av Tor Berre

Sitatet i tittelen er hentet fra avisa Nidaros i 1946, i en artikkel der avisa beskriver mannskoret Nøkkens betydning for Strinda under krigen og i årene etter.

Mannskoret Nøkken er i dag et mannskor for hele Trondheim med base på Byåsen, men det startet som et kor på Snaustrinda. De som sang i koret, var fra samme nabolag, og konsertene/forestillingene foregikk gjerne på Lohove, Veiskillet og i Moholt kirke.

Da Nøkken så dagens lys 19. oktober 1941, var det som en familiekvartett med far og tre sønner fra Ramstad på Snaustrinda. Johan Tiller og kona Gudrun bodde i en liten leilighet i et hus ved siden av fjøset på gården Ramstad med seks av sine åtte barn. Det var fire leiligheter i huset, og Tiller-familien bodde i andre etasje. Ved siden av huset lå det et stabbur der Nøkken-sangerne gjerne avsluttet øvelsene. Eierne av Ramstad gård bodde i huset som fortsatt ligger i krysset Gamle Jonsvannsvei og Granåsveien. Der var det butikk i sokkeletasjen.

Nøkken i 1946. Første rekke fra v.: Erling Kilås, Hans Tiller, Bjørn Hagerup og Birger Jakobsen. Andre rekke fra v.: Gunnar Tiller, Arnfinn Johansen, Johan Tiller, Aksel Lønnum, Ulf Tiller, Odd Tiller og Arild Wigtil. Fra Nøkkens arkiv.

Yngste sønn Anton Tiller var 7 år i 1941:

- Vi hadde et lite kjøkken med vedkomfyr og ei vannpumpe. Så var det et kammers. Der lå veitjungan (Herdis og Aase). Så var det et soverom. Der lå æ og Anna og mamma og pappa. På stua lå Ulf og Odd. Hans og Gunnar hadde flytta ut, og Hans bodde i et annet hus på gården.

Det som gav støtet til at kvartetten ble stiftet, var at radioapparatene ble inndratt av tyskerne høsten 1941. – *Det ble liksom så stille da radioapparatet ble hentet på Ramstad*, sa Johan Tiller i sin tale på 5-årsfesten i 1946.

Navnet «Nøkken» er hentet fra teksten til en av de første sangene kvartetten sang: «Nøkken» komponert av Halfdan Kierulf og med tekst av Johan Sebastian Welhaven: «Jeg lagde mit Øre til Kildens Bred og lyttet til Nøkkens Sange».

De som startet Nøkken, var far Johan (48) og sønnene Hans (29), Ulf (24) og Gunnar (22). Kvartetten ble raskt utvidet med unge menn fra nærområdet (Ramstad, Høiset og Bekken): Bjørn Hagerup, Erling Kilås, Birger Jakobsen, Aksel Lønnum, Arild Wigtil og nest yngste sønn Odd Tiller, slik at Nøkken i 1943 er en «dobbeltkvartett» med ni sangere og dirigent. Medlemstallet økte ut over hele 1940-tallet, og i 1951 var det 20 sangere med i «kvartetten».

Johan Tiller (1892-1962)

Nøkkens grunnlegger, Johan Tiller, vokste opp på Bakklandet, men flytta som voksen til Ramstad. Han arbeidet fra sin tidlige ungdom i trelastbransjen, og var ansatt i firmaet O. Arnstad i en årrekke. Deretter arbeidet han for seg selv som revisor og regnskapsmann.

Kvartetten „Nøkken“s vårfest
i „HJORTEN“ 27de april 1946.

Program:

1. Musikk.
2. Åpning.
3. Kvartetten „Nøkken“, dirigent Hans Tiller:
Sangen ..... Bjørnson - Reissiger.
For de sårede ..... Bjørnson - Lammers.
Dette Norge, vårt hjem... Bjørnson - Wendelborg.
Slå ring um Norig ..... Nesse - Haarklou.
4. Opplesning av Hans Taknes.
5. Spiseseddelen. Komisk intermezzo av Zöllner.
6. Intelligensprøve og musikalsk gjettekonkurranse.
7. Viseavdeling. Johan Tiller.

10 minutters pause.

8. Musikk.
9. **„Lysere Tider“.** Aktuell lokal revytrio av ..han ...ler.
Personene:
Parelius Symmeldt, kommunearbeider
Sivert Smalvold'n, småbruker
Leo Lettvint, visergutt
10. **Tryllekunstneren Nairello.**
11. Kvartetten „Nøkken“:
Vårsang ..... Prins Gustaf
Lugn hvilar sjön ..... H. Pfeil
April ..... Vilh. Krag - Trygve Torjussen
Majsang ..... Kuhlau
12. Dans — Sang — Utlodning.

Vårfest i Hjorten 1946. Fra Nøkkens arkiv.

Hans Tiller, Nøkkens dirigent fra 1941 til 1991. Fra Nøkkens arkiv.

„HJORTEN“

Iste mai kl. 20: Festforestilling.
For 1. gang: «Munken går i →»
Revysepok av ..han ...ler.
Den gamle garde. «Stille Natte».
«Nøkken» synger m/ — orkester bl. a. På et Persisk marked.
Hjærtats Sång.
Dans. Apent til kl. 2. Bill. a kr. 3.—, 2.50, 1.50, best tlf. 26787
Mannskvartetten Nøkken.

*Annonse i Adresseavisen
24. april 1948.*

Johan Tiller var korets husdikter og teatersjef, og det var han som skapte Nøkken som et «underholdningsensemble». Han var en mye brukt sanger, underholder og leilighetsforfatter, også utenfor Nøkken.

I unge år medvirket han som skuespiller og sanger i revyteateret Hjortens glanstid, og han var en av «den gamle garde» som holdt Hjorten-revyene levende helt til sin død i 1962.

Ved Hjortens 80-årsjubileum i 1948 skrev Arbeider-Avisa:

- Den hvithårede og ærverdige Johan Tiller ble

møtt med voldsom applaus da han kom inn på scenen. Han sang stemningsfullt Henry Strands "Hjorten er vår". Han avsluttet hele kvelden med en takk på vegne av "den gamle garde" i Hjorten: Han uttrykte håpet om at det gode humør, som gjør menneskene yngre og lysere i sinn, fortsatt måtte få god plass i byen vår.

Mannskoret Nøkken framførte på 1950- og 1960-tallet flere revyforestillinger basert på stoffet til Alv Schiefloe, Hjortens mest kjente revyforfatter. I Alv Schiefloes siste leveår hadde Johan Tiller også ansvaret for Schiefloes korrespondanse.

Hans Tiller (1912-2003)

Hans Tiller var Johans eldste sønn, og et naturlig valg som musikalsk leder for kvartetten. Han begynte å spille piano som 6-åring.

- Jeg hadde mer lyst til å spill' fotball, men far hadde bruk for meg som akkompagnatør, og da var det ingen bønn (Arbeider-Avisa 1991).

I unge år arbeidet Hans Tiller som restaurantmusiker, men etter hvert ble han kor-dirigenten par excellence i Trondheim. Han dirigerte i perioder i alt 12 kor, mange av dem samtidig. På en konsert i Folkets Hus i 1959 deltok fem kor (Nøkken, Trondheim Guttekor, Trondheim Godtemplarkor, Heimdal Mannskor og Fagforeningens mannskor) og et orkester, og Hans Tiller dirigerte alle!

Men det var Mannskoret Nøkken som var hans base, og han var dirigent i korets første 50 år! Han dirigerte koret for siste gang på Strinda alders- og sykehjem julaften 1991. Hans Tiller mottok kongens fortjenstmedalje i 1989 og Trondheim kommunes kulturpris i 1991.

Et underholdningskor

Mannskoret Nøkken ble en spesiell blomst i korfloraen. Koret ble ikke med i den organiserte korbevegelsen før i 2009, og var i mange år et underholdningsensemble i tillegg til å være et tradisjonelt kor. Nøkkens konsept de første årene var ofte å arrangere helaftens underholdningskvelder med sang, musikk, sketsjer, diktopplesning og dans til langt ut på natta. Koret hadde egne musikere, og Hjorten-veteranen Johan Tiller fikk også koret med på små revyer og skuespill.

Det første skuespillet ble satt opp på Lohove i 1947. Det var «Ingvald Enersen» – en

Byen vår

Tekst: Alv Schiefloe.

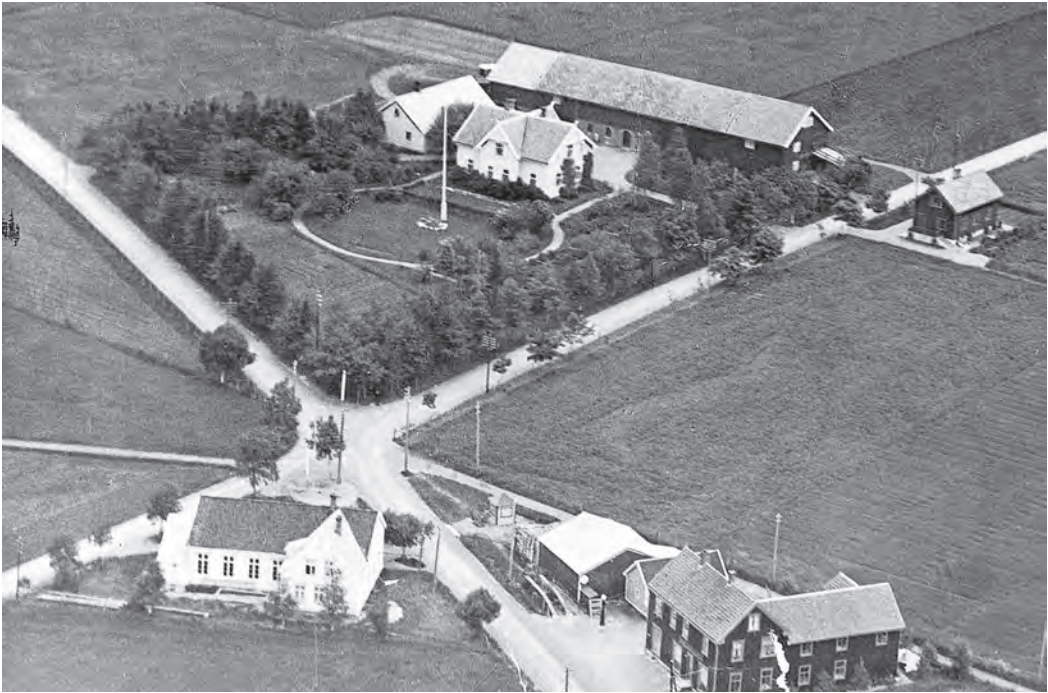
Melodi: Carrie Jacobs-Bond.

*Nei, der finnes ei sted på den signede jord
Som vår egen herlige by,
Når du ser den en høstdag med
speilblank fjord,
På hvis bund er en gylden sky.
Når kveldssolen sender til ås og li
Et sidste streif til godnat,
Og der legger sig ro efter dagens strid
Over eng og skog og kratt.*

*Ja, kan hende en fremling er like gla
Og går stolt dens døre forbi,
Men vi trøndere elsker vår by enda,
Ti vi kjenner verden vi.
Vel er de nok større i øst og i vest,
Og byr kanskje rikere kår,
Men de mangler dog det som betyr oss mest:
At Trondheim er byen vår*

forviklingsfarse rundt mestertyven Ingvald Enersen fra Stavanger, som på slutten av 1800-tallet ble kjent i Norge for frekke innbrudd og spektakulære rømninger. Ni kormedlemmer var med, og premieren gikk bra, bortsett fra «at en av de medvirkende glemte å tilpasse stemmen sin til om han skulle være dame eller mann», står det i referatet.

Men det var ikke bare underholdning. Nøkken hadde også et sterkt innslag av nasjonale sanger, norske og svenske viser, sanger til enhver anledning: Bryllup, begravelse, fest, tombola, foreningsmøte.

Vegkrysset Vegamot (Veiskillet) mai 1947. I forgrunnen til venstre ser vi forsamlingshuset Veiskillet. Til høyre er Strinda handelssamlag. I bakgrunnen ligger Statens forsøksgård Vøll. Foto: Schrøderarkivet, Sverresborg Trøndelag folkemuseum.

Korets signatursang ble «Byen vår» med tekst av Alv Schiefloe, framført for første gang ved Åsvang Sykepleieforenings utlodning på Veiskillet 9. november 1947. Johan Tiller var solist i «Byen vår». Han framførte sangen for siste gang på samvirkelagskafeen i Aure 10. juni 1962. Fem dager senere – 15. juni – døde Johan Tiller, bare 69 år gammel.

Et lokalkor for Strinda

Under krigen opptrådte Nøkken mest i mindre private forsamlinger og i lokale lag og foreninger.

- Vi sang ulovlig, både på fagforeningsmøter og losjemøter. Da ble det satt ut vakter som skulle passe på om tyskerne var ute og speidet. Det gikk bra, vi ble aldri tatt på fersk gjerning (Hans

Tiller til Arbeider-Avisa, 1991).

Noen av medlemmene, bl.a. Johan Tiller, var godtemplarer, og Nøkken var i mange år mye brukt ved tilstelninger i avholdslosjer i hele Trondheim.

I årene etter krigen opptrådte Nøkken offentlig på forsamlingslokalene Veiskillet, Lohove og Folkets Hus Strindheim. Det var også mange opptredener i Moholt kirke og på Strindas helseinstitusjoner, først og fremst Strinda aldershjem.

Veiskillet (1896-1998) var eid av Det Norske Totalavholdsselskap, og ble mye benyttet til juletefester og andre sammenkomster. Her var det ikke adgang til dans eller bruk av

Strinda bygdedomslags forsamlingshus Lohove fotografert av Schrøder i januar 1938. Bygdedomslaget hadde innvielsesfest 26. februar dette året. Foto: Sverresborg Trøndelag folkemuseum.

alkohol. På Veiskillet opptrådte Nøkken for Åsvang sykepleieforening/Åsvang helselag i mange år, og det var mer sporadiske opptrædener for andre lag, som f.eks. Strinda IL og Strinda NKP. Nøkken opptrådte på Veiskillet siste gang i 1984, for Åsvang helselag.

Lohove ble bygd som forsamlingslokale av Strinda bygdeungdomslag i 1938, og var mye brukt av lag og foreninger i Strinda til utpå 60-tallet. Det var her Nøkken arrangerte sine egne fester og opptrådte for andre lag og foreninger, som f.eks. Jonsvannets sanitetsforening, Strinda bondekvinnelag, Strinda handelssamlag og Åsvang guttemusikkorps.

På selve fredsdagen – 8. mai 1945 – var det øving i Nøkken. I referatet står det:

«Det blev ikke sunget så mye, da freden skulle diskuteres. Men vi gikk utenfor og sang som aldri før: Slå ring um Noreg, Den er vår, denne jord, og Gud signe Noregs land». Fredsfesten i november ble arrangert på Lohove. Lohove ble solgt til Figro i 1969, og i dag er det Hageanlegg AS som holder til i lokalene.

51 julaftener på Strinda aldersheim

To måneder etter at Nøkken ble stiftet, julaften 1941, holdt kvartetten konsert for beboerne på Strinda gamlehjem om ettermiddagen. Det ble en tradisjon! I hele 51 år – fra 1941 til 1991 – sang koret på Strinda gamlehjem/Strinda aldershjem/Strinda alders- og sykehjem på Persaunet. I noen

Moholt Røde Kors

innbyr til aftenunderholdning i Lohove lørdag aften 6/10 kl. 8.
Underholdning av mannskoret Nøkken og Mikal Tangstad.
Restaurant, skytebane, dans. — Entre kr. 2,00.

Annonse i Adresseavisen 5. oktober 1951.

år var også Reitgjerdet med på Nøkkens julaftenprogram. Da var det sang i begge etasjene på Strinda aldersheim og på fire avdelinger på Reitgjerdet. Sangerne fikk julebakst og kaffe overalt, og koret ble ledsaget av sokneprest Ole Winsnes, som holdt juleandakter.

17. mai på Moholt kirkegård

I årene etter 2. verdenskrig deltok Nøkken på minnehøytideligheten for falne på Moholt kirkegård 17. mai. Det var taler, sang og kransenedlegging på gravene til Karl Roos og Odd Lervold, som falt under krigen. I 1946 var det flere hundre mennesker til stede, og Nøkken hadde aldri tidligere sunget for så mange mennesker. I følge Nøkkens egen referent var det «*mangt et øye som dugget*» da koret sang «Her ligg dei grav i grav». I 1949 gikk det nok ikke fullt så bra da koret skulle synges «Gud signe Noregs land»: «*Vi intonerte galt, og det ble til slutt sunget i valgfri form...*».

Strindakorene (Moholt kristelige ungdomskor, Strinda Bygdeungdomslags kor og Nøkken) holdt også sang- og musikkvelder i Moholt kirke i årene etter krigen. Etter konserten i 1947 fikk Nøkken ros for sin framføring av Eyvind Alnæs' «De hundrede violiner» av Dagsavisens kritiker, mens tonen var litt mer kritisk i Nidaros: «*Mannskoret Nøkken*

er i minste laget for den store kirka, og lider som de fleste andre trønderkor av mangel på lyse tenorer.»

Hele byens (og halve Trøndelags) kor

Utover 1950-tallet ble Mannskoret Nøkkens tilknytning til Snaustrinda stadig mindre. Stifteren Johan Tiller flyttet allerede i 1945 fra Ramstad til Munkvoll, og koret begynte å rekruttere medlemmer også fra andre deler av Trondheim og Strinda. Øvingene foregikk i Trondheim sentrum, og koret sang overalt i Trondheim og i mange bygder i Trøndelag.

Men Strinda-tilknytningen forsvant ikke helt. Tradisjonen med å synge på Strinda aldersheim fortsatte jo helt til 1991, og på den årlige «Sangens dag» holdt også Nøkken seg på østsiden, i alle fall hele 1950-tallet. Det ble holdt konserter i luftgården på Reitgjerdet, og i 1958 ble det militære sykehuset på Persaunet besøkt på «Sangens dag». Det var tog fra Berg skole til Tyholt sykehus samme år, men «*sangen under marsjen virket spe og tonene fra vintertrette struper druknet i naturens eget orkester*», står det i referatet.

I dag

I høst fyller Mannskoret Nøkken 78 år, og koret er et av byens mest aktive kor, med 20-

30 opptredener i året. Gjennomsnittsalderen på medlemmene er høy, men koret har i motsetning til flere andre mannskor både greidd å rekruttere medlemmer og å beholde «trøkket» og sangerleden.

Koret har i snart 25 år hatt base på Havstein. 7-8 av korets 35 medlemmer bor i den delen av gamle Strinda som var korets nedslagsfelt de første årene.

Når koret en sjelden gang synger på «gamle trakter», er det gjerne i forbindelse med bisettelser fra Svanholm seremonirom.

Forsamlingslokalene Veiskillet og Lohove eksisterer ikke lenger, og det er også slutt på den tida da det var korsang på foreningsårsmøter og basarer.

Men Nøkken er fortsatt å høre, på årlige høstkonsserter på Ringve, på flere av byens helseinstitusjoner, på Rockheim, i Olavshallen, på Bakklandstorget og en sjelden gang på TV!

Tor Berre, f. 1949, fra Namdalseid. Journalist og redaktør i NRK. Distriktssjef i NRK Sør-Trøndelag 1987-1998.

VEISKILLET Søndag 5/10, kl. 19

Mannskvartetten «N Ø K K E N»
(Dirigent Hans Tiller)

innbyr til **HYGGEKVELD**
med avvekslende Sang- & Musikkprogram

Hr. lektor Johan Due kåserer. — Opplesning.
Musikk av Nøkkens Trio - Kvartettsang.

Opptreden av Trekkspillvirtuosen Oddar Næss.

Utlodning — Restaurant — Entre kr. 1.00.

Hyggekveld på Veiskillet i 1947. Fra Nøkkens arkiv.